

Lestijärven kunnan esiopetussuunnitelma

1. Johdanto

1.1 Taustaa

Esiopetussuunnitelman perusteet 2014 on opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys. Lestijärven kunnan esiopetussuunnitelman pohjana on Esiopetussuunnitelman perusteet 2014 (opetushallitus 2014), näin ollen Lestijärven kunnan esiopetussuunnitelma yhdessä valtakunnallisten perusteiden kanssa ohjaa työskentelyä Lestijärven esiopetuksessa. Valtakunnallisia perusteita ei ole toistettu tässä suunnitelmassa kuin niiltä osin kuin se on ollut välttämätöntä (tekstissä kursivoilla). Esiopetussuunnitelma on myös jatkumo Lestijärven varhaiskasvatussuunnitelmalle.

1.2 Esiopetussuunnitelman päivitys

Esiopetussuunnitelmia on 2000-luvulla päivitetty moneen otteeseen. 1990-luvulla voimaan tullut laki kuntien velvollisuudesta järjestää esiopetusta vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista on vuoden 2015 alusta saanut lisäyksen esiopetuksen velvoittavuudesta. Lapsen on ollut 1.8.2015 alkaen osallistuttava oppivelvollisuutta edeltävänä lukuvuotena vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.

Lestijärven esiopetussuunnitelmaa on työstetty perusopetuksen Oppiva OPS -hankkeessa. Näin on perusopetuksen kanssa yhdessä luotu yhtenäistä oppimisen polkua varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Hankkeessa toteutettujen valmennuspäivien pohdinnat siirrettiin kunnalliseen opetussuunnitelmatyöhön.

Lestijärven kunnan esiopetussuunnitelma 2016 on toimintaa ohjaava asiakirja, jossa toiminnallisuus ja lapsen osallisuus korostuvat. Vaikka esiopetus on lapselle kouluun valmistautumisen aikaa, se on itsessään tärkeä vuosi lapsen elämässä. Toiminnallisuudella ja leikinomaisella tavalla saamme lapsen motivaation säilymään uuden oppimiseen. Toiminnassa huomioidaan lapsen kiinnostuksen kohteet ja tuetaan hänen luontaista uteliaisuuttaan. Lapsen sosiaalisia taitoja kehitetään, jolloin lapsen itsetunnolla on hyvät mahdollisuudet kehittyä. Toiminnallisuus tarkoittaa myös sitä, että lapsen luontaiseen liikkumisen tarpeeseen vastataan eri oppimistilanteissa ja eri menetelmin.

Yhteistyö kodin ja esiopetuksen välillä luo edellytykset lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiselle lapsen yksilöllisyys huomioiden. Samaan tavoitteeseen pyritään tehostamalla esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä. Erilaiset yhteiset koulutustilaisuudet päivittävät henkilöstön osaamista. Oppiminen esiopetuksessa on iloinen asia!

2. Esiopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

Pääkohdat esiopetuksen järjestämisen kannalta (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014):

- *Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle.*
- *Toiminta suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva ja käsitystä oppijana.*
- *Huoltaja huolehtii siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.*
- *Esiopetus kestää yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia.*
- *Esiopetus toteutetaan Lestijärven esiopetussuunnitelman mukaisesti.*
- *Huoltajalla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen*

esiopetukseen ilmoittautumista.

- Esiopetus on maksutonta, ja lapsille tarjotaan jokaisena esiopetuspäivänä ateria.
- Oppimisympäristön on oltava turvallinen.
- Erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

2.1 Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet, esiopetuksen järjestäminen Lestijärvellä

Esiopetuspaikka määritellään seuraavaksi lukuvuodeksi ennen esiopetukseen ilmoittautumista. Lestijärvellä esiopetusta järjestetään Lestijärven sivistystoimen alaisuudessa Lestin koulussa joko omana ryhmänä, alkuopetusluokan yhteydessä tai varhaiskasvatuksen yhteydessä Kissankellon päiväkodissa. Esiopetusta annetaan suomen kielellä.

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

” Valtioneuvoston asetuksen mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8).

Lapsen esiopetusvuosi on tärkeä itsessään, eikä sen tarkoituksena ole ”muokata” lasta kouluun. Jokainen lapsi on yksilö: hänen oppimispolkunsa on yksilöllinen.

Esiopetuksessa lapsen oppimistaitoja tuetaan, mutta tärkeä on kiinnittää huomiota myös lapsen itsetuntoon ja sosiaalisiin taitoihin sekä niiden kehittymiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan erikokoisissa ryhmissä toimimalla.

Esiopetuksen tavoitteet (avattu tarkemmin luvussa 2.5):

- lapsi omaksuu uutta tietoa, hänen muistinsa ja mielikuvituksensa kehittyvät elämyksellisen oppimisen, oivaltamisen ja uuden löytämisen kautta
- lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät
- lapsi pystyy ilmaisemaan itseään sekä ymmärtämään muita
- lapsi oppii huolehtimaan itsestään ja tavaroistaan
- ohjata lapsi tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja edesauttaa myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen
- harjoitella eri laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä
- lapsen erilaisten viestien tulkinna ja tuottamisen taito kehittyvät
- tukea lapsen orastavaa luku- ja kirjoitustaitoa, matemaattisia valmiuksia, tiedon hankintaa ja erilaisia oppimisstrategioita tietoteknisiä apuvälineitä käyttäen
- lapsen tietoteknisten taitojen lisääminen
- lapsi kohdataan sensitiivisessä vuorovaikutuksessa, hänen ajatuksiaan kuullaan ja mietitään yhdessä, miten asiat voidaan toteuttaa

Esiopetus on velvoittavaa, eli huoltajan velvollisuutena on ilmoittaa lapsi esiopetukseen. Lestijärvellä ilmoittautuminen tapahtuu helmikuussa kotiin lähetettävällä ilmoittautumislomakkeella. Esiopetukseen ilmoittautuminen edellyttää lapsen säännöllistä osallistumista määritellyn osallistumisajan puitteissa esiopetuksen toimintavuotena. Esiopetuksen toimintavuosi mukaillee Lestin koulun lukuvuotta. Mikäli huoltaja ei ilmoita lastaan esiopetukseen, hänen tulee huolehtia siitä, että lapsi saavuttaa esiopetuksen tavoitteet muiden keinojen avulla. Pakottavista syistä (esim. sairaus) johtuvasta pidempiaikaisesta poissaolosta huoltajat keskustelevat Lestin koulun rehtorin kanssa, ja lapsen paluuta esiopetukseen tuetaan.

Lestin koulun lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan minkälaista toiminnallista yhteistyötä esioppilaat ja perusopetuksen oppilaat tekevät yhdessä. Erilaisia toimintamalleja ovat mm. kummiluokkatoiminta,

yhteiset liikuntatunnit 1.–2. -luokan kanssa sekä yhteiset monialaiset teemat lukuvuoden aikana.

2.3 Arvoperusta

Esiopetuksen arvot pohjautuvat esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustaan (2014, 9) sekä Lestijärven kunnan arvoihin. Pohjana on ajatus lapsuuden itsearvoisesta merkityksestä sekä siitä, että jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas. Lapsella on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Lapsen oppiminen pohjautuu aiemmille kokemuksille ja erilaisille tavoille oppia. Yhteistyö huoltajien ja henkilöstön välillä on tärkeää lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Kestävän elämäntavan periaatteet (sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen) toteutuvat jatkumona varhaiskasvatuksesta. Tasa-arvoiseen esiopetukseen palataan luvussa 3.1.

Lestijärvellä on yhtenäisesti toimiva Lestin ylä- ja alakoulu, jossa eri-ikäiset oppilaat toimivat yhdessä. Lestin koulussa opetussuunnitelman arvopohjaa on valmisteltu yhteistyössä oppilaille, huoltajille, opettajille ja sidosryhmille tehdyillä kyselyillä ja vanhempainillassa.

Näiden perusteella Lestin koulun arvoissa painotamme valtakunnallisten painotusten lisäksi seuraavia arvoja: Lestijärven luonnon ja kulttuurin merkitystä identiteetin kehittämisessä, kotiseudun kulttuuriperinnettä, rehellisyyttä, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä erilaisuuden hyväksymistä, jotka ilmenevät jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa koulun arjessa.

Lukuun 2 sisältyvän osan arviointi toteutetaan osana koulun arviointia vuosittain esim. laadun arviointikyselynä, jossa arvioidaan opetussuunnitelman edellyttämiä asioita. Kyselyyn osallistuvat oppilaat, huoltajat, opettajat ja muu henkilökunta.

2.4 Oppimiskäsitys

Lapsi on aktiivinen oppija, joka omaksuu uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa ympäristön ja siinä toimivien henkilöiden kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät. Aikuisen tehtävänä on järjestää turvallisia oppimistilanteita, jotka tukevat lapsen oppimista. Lapsi oppii leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Ns. sosiokonstruktivistinen oppimisen näkemys painottaa oppijan kannustamista itseohjaavuuteen, oppimaan oppimiseen, vuorovaikutukseen ja yhteistoiminnallisuuteen. Jotta lapsi pystyy edellä mainittuja asioita harjoittelemaan, hänen täytyy oppia arvioimaan omaa työskentelyään suhteessa omiin tavoitteisiin. Aikuisella on tärkeä osuus ohjata lasta itsearviointiin. Myös pienryhmätoiminta tai parityöskentely auttaa lasta arvioimaan omaa toimintaansa suhteessa toisiin.

Työskentely eri projektien ja ”ongelmien” kanssa auttaa lasta hahmottamaan asiayhteyksiä sekä syy-seuraussuhteita. Tällöin uusien asioiden yhdistäminen olemassa oleviin tietoihin mahdollistuu.

Lapsi tarvitsee oppiakseen hyväksyvän, kannustavan ja myönteisen ilmapiirin.

Vuorovaikutustilanteissa lasten kanssa on tärkeä huomioida se, että jokainen ihminen oppii eri tavalla: toiset oppivat kuulemalla, toiset näkemällä, toiset keskustelemalla asioista.

2.5 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

”Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalat ylittävää osaamista”
(Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014, 10).

Ajattelu ja oppiminen

Tavoitteena on, että lapsi omaksuu uutta tietoa, hänen muistinsa ja mielikuvituksensa kehittyä elämyksellisen oppimisen, oivaltamisen ja uuden löytämisen kautta. Aikuisen ohjauksessa ja muiden kanssa vuorovaikutuksessa lapsen ajattelutaidot kehittyvät ja hän pystyy myös paremmin havaitsemaan edistymistään ja omaa oppimistaan. Mahdollisuus kokeilemiseen ja kysymysten esittämiseen myös asioita kyseenalaistamalla edesauttaa tiedon jäsentämistä ja uuden tiedon luomista. Myönteisessä ja kannustavassa ilmapiirissä luottamus omaan osaamiseen vahvistuu.

Arviointi

Arviointia tapahtuu koko ajan. Opettaja dokumentoi havaintonsa lapsen oppimissuunnitelmaan. Jatkuvan havainnoinnin lisäksi tavoitteiden toteutumista seurataan mm. itsearviointilomakkeella. Esim. pelien pelaaminen kertoo lapsen muistin kehityksestä. Sadutuksen avulla saa käsityksen lapsen mielikuvituksesta. Lapsi kerää haluamiaan töitä kansioon, jolloin hän pystyy itsekin helposti havaitsemaan edistymisensä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Tavoitteena on, että lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot kehittyvät. Lapsi pystyy ilmaisemaan itseään sekä ymmärtämään muita. Hyvä vuorovaikutus edellyttää kuuntelutaitoja sekä kykyä tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä. Myönteisten ihmissuhteiden luominen on hyvä pohja ongelmatilanteiden ratkaisemisen taidon kehittymiselle. Mahdollisuus tutustua lähiympäristöön ja sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen edesauttaa oman ja toisten perinteiden ja tapojen kunnioittamista. Esiopetuksessa hyödynnetään Lestijärven kunnan historiaa, ympäristöä ja yhteistyötä eri toimijoiden kanssa.

Arviointi

Suunnitelma tavoitteiden toteuttamisesta kirjataan toimintasuunnitelmaan, ja sen toteutumista arvioidaan keväällä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Tavoitteena on, että lapsi oppii huolehtimaan itsestään sekä tavaroistaan. Terveysten ja turvallisuuden liittyvät seikat ovat yhteydessä myös liikenteessä liikkumiseen ja sitä kautta liikenneturvallisuuteen. Hyvinvoinnin näkökulma toteutuu arjen keskusteluissa, päivittäin toteutuvassa ruokakasvatuksessa sekä huolehtimalla riittävästä päivittäisestä liikkumisesta. Tavoitteena on ohjata lapsi tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja ja edesauttaa myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Tavoitteena on myös harjoitella laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä.

Arviointi

Arviointi tapahtuu lapsia havainnoimalla ja lasten kanssa keskustelemalla.

Monilukutaito

Tavoitteena on, että lapsen erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taito kehittyä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi pystyy hankkimaan, muokkaamaan, tuottamaan, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien tai näiden yhdistelmien avulla. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten peruslukutaidon, numeerisen lukutaidon, kuvallisuuden ja medialukutaidon. Tutustuessaan erilaisiin teksteihin (kirjoitettu, puhuttu, audiovisuaalinen ja digitaalinen) hän omaksuu laajan tekstikäsitteen. Näin lapsen maailmaan avartuu, jäsentyy ja se saa uusia merkityksiä.

Arviointi

Arviointi tapahtuu lapsia havainnoimalla ja lasten kanssa keskustellen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tavoitteena on tukea lapsen orastavaa luku- ja kirjoitustaitoa, matemaattisia valmiuksia, tiedon hankintaa ja erilaisia oppimisstrategioita tietoteknisiä apuvälineitä käyttäen. Ikätasolle sopivat media- ja tietotekniset taidot – kuten tieto- ja viestintäteknisiin laitteisiin ja ohjelmiin tutustuminen ja niiden oikeanlainen ja tarkoituksenmukainen käytön oivaltaminen – ovat osa ilmiöpohjaista oppimista. Erilaisiin hankkeisiin osallistumisen tavoitteena on lapsen tietoteknisten taitojen lisääminen sekä myös opetushenkilöstön osaamisen kehittäminen.

Arviointi

Arviointi tapahtuu lapsia havainnoimalla sekä esiopetussuunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Tavoitteena on, että lapsi kohdataan sensitiivisessä vuorovaikutuksessa, hänen ajatuksiaan kuullaan ja mietitään yhdessä, miten asiat voidaan toteuttaa. Lasten oikeuksista kerrotaan lapsille ja heidän mielipiteitään arvostetaan. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja muokataan yhdessä lasten kanssa.

Arviointi

Arviointi tapahtuu oman työn reflektointina ja lasta haastattelemalla.

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on yhteinen tapa toimia. Toimintakulttuuri määrittyy esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden, arvojen, oppimiskäsityksen sekä esiopetuksen tavoitteiden pohjalta. Toimintakulttuuri näkyy vuorovaikutuksessa sekä pedagogisissa ratkaisuissa ja vaikuttaa näin suoraan lapsen saaman esiopetuksen laatuun. Hyvä vuorovaikutus ja myönteinen ilmapiiri tukevat lapsen sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä.

Toimintakulttuurin määritelmää Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 13) mukaan:

”Toimintakulttuurin näkyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa, ilmapiirissä sekä pedagogisissa käytännöissä ja vaikuttaa aina lasten kohtaamaan esiopetuksen laatuun. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä.”

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on, että kaikki esiopetuksessa työskentelevät tiedostavat oman toimintansa merkityksen ja sen, miten eri tavat toimia siirtyvät mallina lapsille. Esiopetusikäinen oppii leikin avulla, jokainen lapsi huomioidaan omanlaisena persoonanaan, ja yhteinen kokeileminen ja yrittäminen nähdään myönteisenä voimavarana. Toimintakulttuurin kehittämiseen varataan aikaa. Yhteistyötä esi- ja alkuopetuksen välillä kehitetään, ja yhteistyötä suunnitellaan vuosittain päivitettävään vuosikelloon. eri tavoin Huoltajille järjestetään mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua esiopetusryhmän toimintaan. Lasten osallisuus mahdollistetaan pienessä ryhmässä.

Arviointi

Toimintakulttuuria arvioidaan toimintavuoden lopussa esiopetuksen yleisen arvioinnin yhteydessä.

Kaikille yhteinen esiopetus ja tasa-arvokasvatus

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on kaikille yhteinen esiopetus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Toimintaa kehitetään inklusiiviseen ja kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan.

Tasa-arvotyöskentely koskee läpäisevästi kaikkia esiopetuksen alueita: lasten kohtelua, lasten huoltajia, ympäristöä, materiaaleja ja esimerkiksi rajojen asettamista. Lapsille tulee taata samanlaiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet sukupuolesta riippumatta. Tasa-arvoasioihin panostava esiopetus opettaa lapsia arvostamaan moninaisuutta.

Oppiminen ja oivalluksen ilo

Yhteinen sisällöllinen suunnittelu on tärkeää; asiat mietitään toimivaksi kokonaisuudeksi, jolloin esim. tilat ja resurssit hyödynnetään parhaiten. Tällöin pienryhmätoiminta erilaisissa fyysisissä ympäristöissä, ja vuorovaikutus lapsi-aikuinen ja lapsi-lapsi toteutuu. Onnistumisen kokemukset vahvistavat lapsen itsetuntoa ja näin hän uskaltautuu tekemään aloitteita ja kokeilemaan ja erehtymään.

Oppimista tapahtuu, kun aikuinen on läsnä lapsen prosessissa sekä tukee lasta. Prosessi on tärkeämpi kuin lopputulos, ja jokaisen lapsen tuotosta tulee kunnioittaa. Oppimisympäristön merkitys on suuri, ja sen rakentaminen ja muuntelu yhdessä lasten kanssa on osa prosessia. Aikuinen ei anna aina valmiita vastauksia vaan esittää vastakysymyksiä, jolloin lapsella on mahdollisuus oivaltaa itse. Hyvän ja rakentavan palautteen antaminen on tärkeää.

Lapsi osallisena ja oman elämänsä toimijana

Toimiminen pienessä ryhmässä lisää luontevalla tavalla lasten osallisuutta, sillä tällöin lasten keskinäinen vuorovaikutus sekä vuorovaikutus aikuisen kanssa korostuvat. Osallisuutta voidaan tarkastella neljästä eri näkökulmasta. Lapsia **havainnoimalla** saadaan tietoa lapsen kiinnostuksen kohteista sekä hänen taidoistaan toimia ryhmässä sekä erilaisissa tilanteissa.

Lasten vaikutusmahdollisuuksia lisätään huomioimalla lasten ideoita projektien teemoina ja mahdollisuuksina osallistua tilanteisiin, joissa mietitään yhteisiä pelisääntöjä tai mahdollisia tarvehankintoja. Osallisuuden kokemus lisää tunnetta siitä, että jokainen on tärkeä ja voi osallistua. Tämä kokemus vaikuttaa myös oppimismotivaatioon.

Ottamalla lapsi mukaan erilaisiin työtehtäviin lisätään lapsen osallisuutta. Lapsi oppii tekemällä itse. Aikuisen tehtävä on tukea lapsen kehittymistä tarjoamalla onnistumisen kokemuksia ja sekä ohjaamalla lapsia kehityksessään.

Lasten toimijuus ilmenee aloitteellisuutena, osallisuutena, kykynä esittää mielipiteitä, taitona pyytää apua ja luoda uusia ideoita sekä ajatuksia. Lisäksi lapset tuntevat, että he voivat itse vaikuttaa oppimisympäristöönsä sekä omaan oppimiseensa.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 15) sanotaan seuraavaa:

”Lapsia rohkaistaan ja ohjataan tunnistamaan, ilmaisemaan ja säätelemään erilaisia tunteita. Lapsia ohjataan toimimaan toiset huomioon ottaen erilaisissa ristiriitatilanteissa.”

Hyvinvointiin liittyy psyykkisen hyvinvoinnin lisäksi fyysinen hyvinvointi. Terveellinen ravinto, lepo ja fyysinen rasitus ovat seikkoja, joiden hyvä toteutuminen on aikuisen vastuulla, mutta joihin myös lasten oma huomio kiinnitetään. Lasten päivittäisen liikunnan määrää lisätään aktiivisesti.

3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöinä hyödynnetään monipuolisesti erilaisia tiloja ja ympäristöjä. Toiminnallisessa esiopetuksessa luonto ja läheiset metsät mahdollistavat lapsille leikin, liikkumisen, kokemisen ja tutkimisen. Tällöin mahdollistuvat fyysinen aktiivisuus sekä erilaiset aistikokemukset.

Oppimisympäristöt rohkaisevat yhteisölliseen tiedon luomiseen ja sitä kautta aktiiviseen ja osallistuvaan oppimiseen. Oppimisympäristöjen rakentamisessa huomioidaan myös lasten osallisuus ja mielenkiinnon kohteet. Oppimisympäristöt tarjoavat myös mahdollisuuksia leikkiä ja

työskennellä rauhassa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään monipuolisesti uutta tekniikkaa ja mediatyökaluja sekä erilaisia opetusmenetelmiä ja pedagogisia ratkaisuja.

Arviointi

Tiloja arvioidaan mm. ympäristöterveydenhuollon ja teknisen toimen katselmuksissa. Oppimisympäristöä arvioidaan fyysisestä, psyykkisestä, pedagogisesta sekä sosiaalisesta näkökulmasta.

Lestijärvi oppimisympäristönä

Aikuisen tehtävänä on auttaa lasta havainnoimaan ympärillä olevaa monin eri aistein. Hänen tehtävänä on haastaa lapsen havainnointia erilaisin kysymyksin ja myös vastata lapsen kysymyksiin kannustavassa vuorovaikutuksessa. Lasten pohdinta saattaa olla alkusysäys pidemmälle projektille, jossa aikuinen ja lapsi oppivat yhdessä. Koulun välittömässä läheisyydessä olevan järven ympäristöä ja muuta luontoa hyödynnetään esiopetuksen oppimisympäristönä.

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheessa

Yhteistyön tavoitteena on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon.

Tavoitteena on, että lapsi ja huoltaja ovat mukana lapsikohtaisen esiopetussuunnitelman laadinnassa ja että heidän kanssaan keskustellaan kasvun ja oppimisen etenemisestä. Huoltajien osallisuus toteutuu myös terveydenhoidon kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Yhteiset esi- ja perusopetuksen henkilöstölle järjestettävät koulutus- ja muut tilaisuudet lisäävät toisten työn ymmärtämistä ja mahdollisuutta keskustella yhteisistä käytännöistä. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen kopio lapsen viimeisimmästä varhaiskasvatussuunnitelmasta siirtyy esiopetukseen. Huoltajille ja lapsille järjestetään mahdollisuus ennen esiopetuksen alkua tutustua tulevaan esiopetuspaikkaansa.

Syksyllä esikoulun opettaja ja ensimmäisen luokan opettaja käyvät läpi jokaisen oppilaan esiopetussuunnitelman.

Esiopetuksen oppilaat osallistuvat omalta osaltaan Lestin koulun toimintaan. Yhteistyötä tehdään lisäksi seuraavien tahojen kanssa: varhaiskasvatus, terveydenhuolto, kirjasto, vanhustyö, srk, yrittäjät, kolmas sektori.

Aikataulujen täsmennykset tarkistetaan vuosittain esikoulun toimintasuunnitelmassa ja koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

Arviointi

Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä arvioidaan lapsikohtaisen esiopetussuunnitelman laadinnan ja päivityksen yhteydessä.

3.4 Koulun aloittamisvaihtoehdot, siirtymävaiheen asiakirjat ja aikataulut, yleinen oppivelvollisuus

1.Lapsi aloittaa ensimmäisen luokan oppilaana Lestin koulussa

yleisen tuen oppilaana	oppimissuunnitelma yleisen tuen aikana
tehostetun tuen oppilaana	oppimissuunnitelma yleisen tuen aikana + pedagoginen arvio eskarin keväällä, jonka jälkeen siirtyminen tehostettuun tukeen koulussa tai oppimissuunnitelman mukaan jo tehostetun tuen piiriin siirrettynä
erityisen tuen oppilaana Lestin koulussa tai muun opetuksen järjestäjän pienluokassa	oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana ja tarvittaessa pedagoginen selvitys, jonka jälkeen siirtyminen erityisen tuen piiriin Lestin koulussa, HOJKS tai HOJKS, joka tarkistetaan esikouluvuoden päättyessä

2. Lapsi kertaa esiopetusvuoden esiopetusryhmässä

lapsi, huoltajat, esiopetus ja perusopetus tekevät tiivistä yhteistyötä ennen päätöksentekoa	oppimissuunnitelma yleisen tuen aikana +pedagoginen arvio, (POL§27) sivistystoimen johtaja tekee päätöksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin
--	---

3.5 Esiopetuksen vanhempainillat

Esiopetukseen tulevien lasten huoltajille järjestetään vanhempainilta ennen esiopetuksen alkua elokuun alussa.

Pääteemana on esiopetussuunnitelman avaaminen. Lisäksi käsitellään turvallisuussuunnitelmaa, kiusaamisen ehkäisyä, oppimisen tukitoimia, oppilashuoltoa, yhteistyötahoja sekä huoltajien osallisuutta esiopetuksessa.

3.6 Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajat osallistuvat lapsen kehityksen arviointiin keskusteluissa vähintään syksyllä. Tällöin lapselle laaditaan oppimissuunnitelma. Mikäli lapsella on tehostetun tai erityisen tuen tarvetta, huoltajan kuuleminen pedagogisia asiakirjoja tehtäessä on laissa määritelty (Perusopetuslaki 17 § mom 642/2010).

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

Toiminnallista esiopetusta toteuttaen erilaisilla oppijoilla on mahdollisuus omaksua uutta tietoa vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa liikkuen, tutkien ja koki.

4.1 Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde – vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa.

Lestijärvellä esiopetus perustuu toiminnalliseen oppimiseen, joka huomioi hyvin erilaiset oppijat. Tehtävät toteutuvat lasten mielenkiinnon ja eri teemojen pohjalta. Tällöin toimintaa ohjaavat lasten lähtötaso, lasten mielenkiinnon kohteet sekä esiopetussuunnitelman tavoitteet. Se edellyttää lasten havainnointia, keskustelua huoltajien kanssa sekä opettajalta tietoa esiopetuksen yleisistä tavoitteista ja lapsen henkilökohtaisista tavoitteista.

Toiminnallisessa oppimisessä huomion keskipisteessä on lapsi, jolloin opettajan rooli on toimia tukijana ja mahdollistajana. Menetelminä voivat olla yhteistoiminnallinen oppiminen, roolileikki, draama ja erilaiset ongelmanratkaisumenetelmät. Oppiminen perustuu yhdessä tekemiseen ja vuorovaikutukseen.

Oppimisympäristön ja konkreettisten oppimisvälineiden merkitys korostuu toiminnallisessa oppimisessä. Esiopetuksessa hyödynnetään lähialueen metsää tai muita alueita, jolloin myös liikunnallisuus mahdollistuu. Toiminnallisia menetelmiä hyödyntämällä lapsen ajattelutaidot kehittyvät, tiedon omaksuminen ja sen jakaminen lisääntyvät. Myös lasten käsitys syy-seuraussuhteista vahvistuu. Liikkuminen, kehollisuus ja yhdessä tekeminen kuuluvat toiminnalliseen oppimiseen.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista.

Lapsen näkökulmasta arvioinnin tavoite on, että lapsi saa kehittyäkseen sen tuen, minkä hän tarvitsee. Myös hänen itsearviointitaitonsa kehittyvät.

Opettajan näkökulma suhteessa lapseen on sama, eli tekemällä havaintoja lapsen toiminnasta, hän pystyy antamaan sitä tukea, mitä lapsi tarvitsee.

Tavoitteena on myös, että tarvittava tieto lapsen oppimiseen liittyen siirtyy myös perusopetukseen oppimissuunnitelman välityksellä. Näin jo olemassa oleva tieto pystytään hyödyntämään lapsen kehityksen ja tukitoimien tueksi. Oman työn jatkuvan reflektoinnin kautta opettaja pystyy hyödyntämään tilanteeseen sopivia monipuolisia työtapoja sekä kehittymään oman osaamisensa suhteen.

Oppimisympäristöjen arvioinnin tavoitteena on tarkastella ympäristöjä lasten mielenkiinnon herättäjinä, oppimisen tukena sekä myös turvallisuuden näkökulmasta.

Arvioinnin onnistumista tarkastellaan siitä näkökulmasta, miten oikea-aikaisesti lapselle on pystytty antamaan tukea. Tällöin esimerkiksi esiopetuksessa tehostetussa tuessa olleet lapset voivat mahdollisesti aloittaa perusopetuksen yleisen tuen oppilaina.

Jatkuva arviointi on esiopetuksessa läsnä niin lasten kuin opettajankin työskentelyssä. Lasta kannustetaan arvioimaan omaa työskentelyään ja häntä ohjataan siihen työskentelyn kuluessa erilaisin kysymyksin. Esiopetuksen alkaessa lasta haastatellaan ja hänen toiveitaan oppimisen suhteen kirjataan ylös. Näihin toiveisiin palataan esiopetusvuoden aikana. Lapsi arvioi omia töitään ja kerää niitä omaan kansioon. Töitä tarkastelemalla hän pystyy havaitsemaan edistymistään. Lasten itsearviointia varten on käytössä lomake, joka täytetään yhdessä lapsen kanssa alkusyksystä ja esiopetuksen loppuvaiheessa.

Opettaja tekee lapsesta jatkuvasti havaintoja ja dokumentoi lapsen oppimisen edistymistä. Lapsikohtaisessa esiopetuksen oppimissuunnitelmassa on tarkoitus arvioida lapsen kehityksen tasoa syksyllä ja keväällä. Keskustelu käydään syksyllä ja tarvittaessa vielä keväällä yhdessä

lapsen ja huoltajien kanssa. Erityistä tukea tarvitseville lapsille laaditaan HOJKS eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma yhdessä huoltajien ja tarvittavien yhteistyötahojen kanssa. Lapsen kehityksen tason arvioinnin perusteella opettaja suunnittelee toimintaa sellaiseksi, että lapsi saa mahdollisuuden kehittyä kohti hänelle asetettuja tavoitteita sekä esiopetuksen yleisiä tavoitteita.

Lestijärvellä esioppilaalle annetaan lukuvuoden päätteeksi esiopetuksen osallistumistodistus.

4.2.1 Arvioinnin tapoja Lestin koulussa

1. Keskustelu oppilaan kanssa

Lestin koulussa käydään keskusteluja oppilaan kanssa opiskelusta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. Oppilaan kanssa voidaan tarkastella yhdessä mm. koetuloksia, tarkastaa kirjoitelmia ja käydä keskustelua edistymisestä. Samalla opettajalla on mahdollisuus kuulla oppilaan käsityksiä itsestään oppijana. Keskustelussa voidaan käydä läpi asioita, jotka sujuvat, asioita, joissa on hankalaa ja keskustelua siitä, miten oppilasta voitaisiin parhaiten hänen mielestään auttaa. Opettaja ja oppilaan välisen keskustelun pohjana voi olla myös oppilaan tekemä itsearviointi oppimisprosessistaan.

2. Vertaisarviointi: oppilas oppilaalle

Kun luokassa on avoin ja myönteinen ilmapiiri, niin oppilastoverit voivat antaa vertaispalautetta toisilleen. Vertaisarviointi voi olla suullista tai kirjallista. Oppilastoveri voi arvioida kaveria esimerkiksi lukutaidosta, parityöstä, vihkotyöstä, tarinoista, kuvataiteen töistä, pulpetin siisteydestä jne. Vertaispalautteen antamista tulee opettaa, harjoitella ja ohjata. Oppilaita ohjataan antamaan myönteistä sekä rakentavaa palautetta kaverille. Hyvänä harjoittelun muotona on opettajan antama esimerkki mm. kuvataideteiden, käsitöiden, seinälehtien käsittelyssä, missä painotetaan kunkin työn myönteisiä puolia. Yhdessä ja yleisesti voidaan pohtia myös kehittämiskohteita seuraavia töitä varten.

3. Ryhmäarviointi itsearviointitaitojen harjoittajana

Ryhmäarviointi voi olla suullista tai kirjallista. Ryhmäarviointia voidaan suorittaa ryhmätöiden ja projektien jälkeen: miten onnistuimme, miten ryhmämme toimi, mitä opimme, miten työskentelymme sujui, mikä ei sujunut ja miksi, mitä pitäisi tehdä seuraavalla kerralla toisin jne. Parityön arviointia voidaan harjoitella samalla tavalla kuin ryhmäarviointia. Työpari voi antaa myös toisilleen vertaisarviointia.

4. Itsearviointi oppilaan itsetuntemuksen ja myönteisen minäkuvan tukijana

Itsearviointitaitojen kehittäminen alkaa jo alkuopetuksessa. Tällöin oppilaan itsearviointi on enemmänkin oppilaan tuntemuksia ja kokemuksia siitä, mitkä asiat koulussa ovat mukavia ja helppoja, mitkä tuntuvat hankalilta ja onko asioita, mitkä huolestuttavat häntä. Arviointikeskustelussa voidaan pohtia oppilaan edistymistä ja asettaa tavoitteita tulevalle työskentelylle.

5. Arviointikeskustelu

Arviointikeskustelun tavoitteena on antaa tietoa oppilaan saavuttamista oppimistavoitteista ja edistymisestä sekä asettaa tavoitteita tulevalle työskentelylle. Arviointikeskustelu antaa huoltajalle mahdollisuuden ottaa esille niitä asioita, jotka kotona ovat tulleet esille. Arviointikeskusteluun on hyvä kutsua molemmat huoltajat, jos se on mahdollista. Mikäli oppilasta opettaa useampi opettaja, niin heidän näkemyksiään on myös tärkeä kuulla.

Esiopetuksen oppimissuunnitelma

Jokaiselle lapselle tehdään oma henkilökohtainen oppimissuunnitelma, jota varten on *esiopetuksen oppimissuunnitelmalomake*. Esiopetuksen oppimissuunnitelma tehdään sekä yleisen että tehostetun tuen aikana.

Lapsen edistymistä seurataan suhteessa lapsen omaan kehitystasoon sekä yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa asetettuihin tavoitteisiin. Esiopetuksen oppimissuunnitelma siis kertoo sen, millä

tasolla lapsen kehitys on ja missä osa-alueissa lapsi tarvitsee kehittyäkseen tukea. Mikäli lapsella on syksyn arviointikeskustelun pohjalta vielä paljon tuen tarvetta, laaditaan yhdessä huoltajien ja erityisopettajan kanssa pedagogisen arvion perusteella suunnitelma, miten lapsen kehitystä tuetaan. Tukitoimet kirjataan oppimissuunnitelmaan. Elleivät nämä tukitoimet riitä, laaditaan pedagoginen selvitys. Selvityksen perusteella tehostettuun tukeen siirtyminen mietitään jokaisen lapsen kohdalla yksilöllisesti. Kriteerinä voidaan pitää mm., jos yli puolet kohdista on "tarvitsee tukea" tai jonkin osa-alueen kaikki kohdat ovat kyseisellä tasolla. Tehostettuun tukeen siirretyn lapsen tilannetta tarkastellaan vielä ns. väliarviointikeskustelussa ennen talvilomaa. Pääperiaatteena on, että lapselle annetaan tukea heti, kun tuen tarve havaitaan.

4.3 Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

"Eri kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostettaessa." (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 21).

Esiopetus on luonteeltaan eheyttävää opetusta. Pedagogisesti tarkoituksenmukaisen yhdistelyn pääajatuksena on, että opettaja tietää esiopetuksen tavoitteet. Lasta havainnoimalla ja huoltajien sekä lapsen kanssa keskustelemalla hän näkee lapsen kehityksen tason ja mahdollisen oppimiseen ja kehitykseen liittyvän tuen tarpeen. Yhdessä lasten kanssa työskennellessään opettaja yhdistää tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet sekä huomioi lasten kehitystason käyttäessään monipuolisia työtapoja. Esiopetuksen oppimiskokonaisuuksissa hyödynnetään liikunnallista toimintaa, jolloin se toimii välineenä esimerkiksi kielellisten ja matemaattisten tavoitteiden toteutumiseksi.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaisesti paikalliseen opetussuunnitelmaan liitetään perusteista yhteiset tavoitteet. Mikäli näihin yhteisiin tavoitteisiin on paikallisia tarkennuksia, ne ilmoitetaan selvästi. Oppimiskokonaisuudet ovat: ilmaisun monet muodot, kielen rikas maailma. minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan ja kehityn.

4.3.1 Ilmaisun monet muodot

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Lestijärvellä lisäksi

Esiopetus tekee yhteistyötä paikkakunnan eri toimijoiden kanssa esim. perusopetus, vapaa-aikatoimi, kirjasto ja Kotipirtti. Lasten oman työn arviointiin ja töiden dokumentointiin käytetään lasten omaa kansiota.

Musiikilliseen toimintaan liittyvät tavoitteet

Esiopetuksen musiikillinen toiminta on monipuolista, kaikkia aistikanavia käytetään. Tavoitteena on vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lapsille tarjotaan kokemuksia heidän omista musiikillisista taidoistaan laulun, tanssin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. Heidän kanssaan opetellaan lauluja ja tutustutaan eri musiikkityyleihin ja soittimiin. Musiikilla leikitään, kokeillaan ja improvisoidaan. Lasten kanssa havainnoidaan äänen tasoa, kestoa, voimaa ja

sointiväriä musiikillisessa toiminnassa. Opetus tarjoaa lapsille kokemuksia musiikin tekemisestä yhdessä.

Lestijärvellä lisäksi

Esiopetusryhmä osallistuu koululais- ja päiväkotiryhmille tarkoitettuihin konsertteihin ja työpajoihin. Esikoululaiset käyvät esiintymässä vanhusten palveluyksikkö Kotipirtissä ainakin kaksi kertaa lukuvuoden aikana ja valmistavat ohjelmaa Lestin koulun ja päiväkodin juhliin ja muihin tilaisuuksiin.

Käsitöiden tekemiseen liittyvät tavoitteet

Esiopetuksessa harjoitellaan käsitöiden tekemistä ja erilaisten työvälineiden ja materiaalien käyttöä. Lapsia innostetaan käsitöiden tekemiseen. Lasten kanssa kokeillaan sekä kovien että pehmeiden materiaalien käyttöä ja opetellaan niiden käsittelyssä tarvittavia tekniikoita ja perustaitoja. Lapsia rohkaistaan suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia käsitöitä mielikuvituksensa ja omien taitojensa puitteissa yhdessä toisten kanssa. Lapset suunnittelevat ja valmistavat opettajan ohjauksessa myös pitempikestoisien käsityön. Työskentelyssä voidaan hyödyntää paikallisia tai lapsiryhmän taustoihin liittyviä käsityöperinteitä.

Kuvalliseen ajatteluun ja kuvailmaisuun liittyvät tavoitteet

Esiopetuksessa tuetaan lasten kuvallisen ajattelun ja kuvailmaisuuden kehittymistä tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia. Opetettava asia suunnitellaan lasten kokemusmaailmasta ja kiinnostuksen kohteista lähtien. Lapsia rohkaistaan kokeilemaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Kuvan tekemisen taitoja harjoitellaan moniaistisesti esimerkiksi maalaamalla, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä. Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tuottamiensa kuvien lisäksi taideteoksia, median kuvia, esineiden muotoilua sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita. Lapsia ohjataan tulkitsemaan ja kertomaan ajatuksiaan kuvallisista viesteistä. Kuvia tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota esimerkiksi väreihin, muotoihin, materiaaleihin, tekijään, esitysyhteyteen ja kuvien herättämiin tunteisiin.

Lisäksi Lestijärvellä

Kädentaitotöissä tarjotaan lapselle runsaasti mahdollisuuksia tutustua erilaisiin työskentelytapoihin ja materiaaleihin. Lapset saavat kokea osallistumisen ja käsillä tekemisen iloa sekä harjaannuttaa taitojaan. Esiopetusryhmä käy kunnassa esillä olevissa näyttelyissä. Lasten töitä laitetaan esille omaan luokkaan, kunnan julkisiin tiloihin kuten esimerkiksi koululle, kirjastoon sekä vanhusten iloksi Kotipirttiin.

Suulliseen ja keholliseen ilmaisuun liittyvät tavoitteet

Lapsia rohkaistaan suulliseen ja keholliseen ilmaisuun monipuolisten harjoitusten ja leikin avulla. Tavoitteena on, että lapset saavat kokemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työskentelään yhdessä ilmaisun keinoin. Lapset saavat kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta prosessista. Ilmaisumuotoina voidaan käyttää esimerkiksi draamaa, sanataidetta tai tanssia.

4.3.2 Kielen rikas maailma

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus- ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Esiopetuksen kielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On

tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on joku muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet

Lasten suomen kielen taidon kehittymistä tuetaan monipuolisesti esiopetuksen aikana. Opetus tarjoaa lapsille mahdollisuuksia harjoitella kuuntelemista ja puhumista erilaisissa tilanteissa. Heitä ohjataan kertomaan ja keskustelemaan sekä eläytymään, ymmärtämään ja muistamaan kuulemaansa. Sanojen merkityksiä pohditaan yhdessä ja sanoilla leikitellään. Yhteisissä keskusteluissa lapset kehittävät taitojaan kysyä, päätellä ja arvioida kuulemaansa. Lapsia innostetaan tarinoiden tekemiseen, ja taitoa harjoitellaan esimerkiksi saduttamalla tai digitarinoita tekemällä.

Lapsille luetaan erilaisia tekstejä ja niistä keskustellaan yhdessä. Tämä auttaa lapsia ymmärtämään lukemisen merkitystä. Opettajan mallintamisen ja erilaisten harjoitusten avulla lapset saavat kokemuksia siitä, miten puheen voi muuttaa kirjoitetuksi kieleksi ja kirjoitetun kielen puheeksi. Kirjoitettua ja puhuttua kieltä tutkitaan yhdessä. Lapsia ohjataan havaitsemaan, että puheen voi jakaa pienempiin osiin, kuten sanoihin, tavuihin ja äänneisiin.

Lasten lukutaidon kehittymistä tuetaan järjestämällä heille mahdollisuuksia leikkiliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Lapsia innostetaan yhdessä ja omatoimisesti tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä taitojensa ja mielenkiintonsa mukaisesti heille mielekkäissä asiayhteyksissä.

Opetuksessa käytetään monipuolisesti lastenkirjallisuutta. Lapsia rohkaistaan tutkimaan ja lukemaan oman taitonsa mukaisesti erilaisia tekstejä sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan.

Erilaisten leikkien ja harjoitusten avulla tuetaan lasten hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä heidän kykyään hahmottaa tilaa ja suuntia. Lapsia ohjataan tarkoituksenmukaiseen kynäotteeseen ja näppäimistöjen käyttöön.

Esiopetuksessa tuetaan lasten kielellisiä valmiuksia havainnoimalla eri kieliä yhdessä lasten kanssa. Erityisesti tarkastellaan lapsiryhmässä ja lähiympäristössä puhuttuja kieliä. Näin tuetaan lasten kielitietoisuuden ja oman kielellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymistä. Samalla lapsia autetaan havaitsemaan ympäröivän maailman kielellinen ja kulttuurinen rikkaus ja kiinnostavuus. Opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi erikielisiä lauluja, leikkejä ja viittomia.

Lestijärvellä lisäksi

Jotta lapsen kielellinen tietoisuus herää, on kiinnitettävä huomio oppimisympäristöön. Siitä on rakennettava sellainen, että lapsi kiinnostuu kirjaimista, sanoista ja lukemaan oppimisesta. Kielellä ja vuorovaikutuksella on merkittävä rooli lapsen kehityksessä. Kieli antaa ainekset ajatteluun, havaitsemiseen, tuntemiseen ja tietämiseen. Sen avulla ollaan yhteydessä toisiin ihmisiin. Lapsella on mahdollisuus saada koulun erityisopettajan antamaa puheopetusta esiopetusvuoden aikana. Esiopetuksessa on joka päivä yhteinen lukuhetki, jolloin luetaan jatkokertomuksena sekä koti- että ulkomaisten kirjailijoiden teoksia.

Koulunkäynnin aloittaessaan lapsen tulisi omata seuraavat kielen käytön tasot (Lampi 1981; Nurmilaakso 2011):

- oppimisen kieli, jotta hän ymmärtäisi, mitä opettaja puhuu ja mitä kirjoissa lukee
- itsetutkiskelun kieli, jotta hän osaisi eritellä omia ajatuksiaan ja tunteitaan ja kertoa niistä muille
- vuorovaikutuksen kieli, jotta hän kykenisi keskustelemaan toisten kanssa ja tekemään yhteistyötä
- itsekseen viihtymisen kieli, jotta hän saisi sisältöä vapaa-aikaansa ja tottuisi suunnittelemaan elämäänsä.

4.3.3 Minä ja meidän yhteisömme

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Historialliseen näkökulmaan liittyvät tavoitteet

Lasten kanssa tutustutaan johonkin lähiympäristön henkilöön tai kohteeseen historiallisesta näkökulmasta. Aihetta lähestytään havainnollisesti ja moniaistisesti eri ilmaisutapoja hyödyntäen. Lisäksi opetuksessa voidaan käsitellä lapsia kiinnostavia muita historiallisia tapahtumia, henkilöitä, kulttuureja ja kulttuuriperintöä. Tiedon lähteenä voidaan käyttää lähiyhteisön jäseniä, esineistöä ja ympäristöä sekä hyödyntää huoltajien asiantuntemusta omasta kulttuuriperinnöstään. Opetuksessa voidaan hyödyntää myös juhlaperinteitä, perinneleikkejä ja vanhoja lauluja.

Lestijärvellä lisäksi

Museovierailut auttavat lapsia ymmärtämään menneitä aikoja ja ajan kulumista. Museovierailujen kautta tuetaan lasten kotiseudun ja paikallishistorian tuntemusta tarjoamalla lapsille mahdollisuus tutustua entisaikoihin ja kotipaikkakunnan historiaan. Vierailut kehittävät paikallisidentiteetin rakentumista.

Yhteiskunnallisiin asioihin liittyvät tavoitteet

Lasten kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin herätetään keskustelemalla heitä kiinnostavista lähiyhteisön ja yhteiskunnan ajankohtaisista asioista. Lasten kanssa tutustutaan mediaan ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti. Mediatarjonnan sisältöä ja todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Opetuksessa tutustutaan lasten oikeuksiin hyödyntäen YK:n yleissopimusta lapsen oikeuksista. Lasten kanssa laaditaan ja kehitetään esiopetusryhmän sääntöjä. Samalla lapsia autetaan ymmärtämään, että yhteisön säännöt ovat ihmisten luomia sopimuksia. Lähiympäristöä hyödynnetään niin, että lapsilla on mahdollisuus aitoon osallistumis- ja vaikuttamiskokemukseen.

Eettisen kasvatuksen tavoitteet

Esiopetukseen sisältyy koko ryhmälle yhteistä eettistä kasvatusta. Kasvatus liitetään lasten arkeen ja käytännön tilanteisiin, joihin liittyy tunteita ja eettisiä valintoja. Lapsia ohjataan tunnistamaan tunteitaan, toimimaan ystävällisesti ja vastuullisesti sekä ratkaisemaan rakentavasti lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita. Lasten kanssa pohditaan ystävyyttä ja toisten kunnioittamista, ilon ja pelon aiheita, tyttöä ja poikana olemiseen liittyviä oletuksia sekä oikean ja väärän erottamista. Yhteisten keskustelujen lisäksi luontevia tapoja eettiseen kasvatukseen antavat esimerkiksi roolileikit sekä sadut ja median kertomukset. Opetuksessa voidaan hyödyntää sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja kehittäviä opetusohjelmia ja materiaaleja.

Katsomuskasvatuksen tavoitteet

Esiopetuksen katsomuskasvatuksessa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä olevat uskonnot ja katsomukset. Uskonnotuutta tarkastellaan esiopetuksessa muiden katsomusten rinnalla. Katsomuskasvatus liitetään arjen asioihin, juhliin ja ajankohtaisiin tapahtumiin, joilla on uskonnollista ja katsomuksellista merkitystä. Tavoitteena on auttaa lapsia ymmärtämään ja kunnioittamaan sekä omia että toisten lasten ja perheiden erilaisia katsomuksellisia perinteitä sekä niihin liittyviä tapoja ja käsityksiä. Lapsia rohkaistaan erilaisten elämänkysymysten pohdintaan

yhdessä toisten lasten kanssa toimien. Samalla heidän valmiutensa ymmärtää uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä sanoja ja käsitteitä vahvistuvat. Opetuksessa hyödynnetään esimerkiksi vierailuja ja lähiympäristön tapahtumia.

Lestijärvellä lisäksi

Katsomuskasvatuksen toteuttamisen perustana on tiivis ja luottamuksellinen yhteistyö esiopetuksessa olevien lasten huoltajien kanssa. Esiopetuksessa huomioidaan eri katsomukset kulttuurisesta ja historiallisesta näkökulmasta sekä osana suomalaista kulttuuriperintöä. Suomalaisen kulttuurin näkökulmasta yhdessä käsiteltävää ainesta voivat olla tieto juhlapyhien (esim. joulun, pääsiäisen jne.) merkityksestä ja uskonnollisista tavoista. Omaan uskuntoon sekä muihin lapsiryhmässä läsnä oleviin uskontoihin ja katsomuksiin tutustuminen tapahtuu luontaisesti retkillä kirkkotiloihin sekä osallistamalla uskonnollisiin tilaisuuksiin. Mikäli huoltajien kanssa on sovittu, ettei lapsi osallistu joihinkin tilaisuuksiin, hänelle järjestetään korvaavaa toimintaa.

4.3.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen ja mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Lestijärvellä lisäksi

Toiminnallisessa työtavassa hyödynnetään lähiympäristöä. Lasten kanssa valmistetaan itse tarvittavaa opetusmateriaalia.

Matemaattiseen oppimiseen liittyvät tavoitteet

Lapsia kannustetaan kehittämään matemaattisia taitojaan toiminnallisesti, leikkien ja eri aisteja käyttäen erilaisissa oppimisympäristöissä. Opetuksessa tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisesti ja yhdessä toimien.

Lapsia innostetaan pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan erilaisissa arjen tilanteissa opettajan mallintamisen ja kielellistämisen avulla. Havaintoja harjoitellaan esittämään itse kuvien sekä erilaisten välineiden avulla. Toiminta suunnitellaan niin, että siinä on paljon mahdollisuuksia luokitella, vertailla, asettaa järjestykseen asioita ja esineitä sekä löytää ja tuottaa säännönmukaisuuksia. Opetukseen kuuluu muistia kehittäviä leikkejä ja tehtäviä. Lapsia kannustetaan myös toimintaympäristöön liittyvien ongelmanratkaisutehtävien päättelyyn ja ratkaisujen etsimiseen.

Lukukäsitteen kehittymistä tuetaan monipuolisesti leikkien ja työskennellen. Lapsia innostetaan havainnoimaan lukumääriä ympäristöstä sekä liittämään ne lukusanaan ja numeromerkkeihin taitojensa mukaan. Lukumääriä vertaillaan ja tutkitaan lukumäärän muuttumisesta käytännön esimerkkejä keksien. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten lukujonotaitojen ja nimeämisen kehittämiseen.

Erilaisilla harjoituksilla tuetaan lasten tason ja tilan hahmottamista. Lapsia kannustetaan tutkimaan ja kokeilemaan 2- ja 3-ulotteisuutta sekä opettelemaan sijainti- ja suhdekäsitteitä, kuten edessä, ylhäällä ja joka toinen esimerkiksi liikuntaleikkien avulla. Lasten geometrisen ajattelun vahvistamiseksi heille järjestetään mahdollisuuksia rakenteluun, askarteluun ja muovailuun. Opettajan ohjauksessa lapset tutustuvat ympäristössä oleviin muotoihin ja harjoittelevat nimeämään niitä.

Esiopetuksessa kokeillaan mittaamista keholla ja eri välineillä. Opetuksessa harjoitellaan ajankäsitteitä kuten joskus, eilen, aamulla. Aikajärjestystä pohditaan yhdessä esimerkiksi vuorokaudenaikoja havainnoimalla.

Opetuksessa hyödynnetään leikkejä, lauluja, pelejä ja tarinoita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ympäristökasvatuksen tavoitteet

Esiopetuksen ympäristökasvatus tarjoaa lapsille luontokokemuksia sekä mahdollisuuden tutkia ja tutustua kasveihin, eläimiin ja luonnon ilmiöihin. Ympäristöä havainnoidaan eri aistein sekä havaintovälineiden avulla. Opetukseen voi kuulua myös pieniä kokeita. Havainnoista keskustellaan ja havaintotietoa harjoitellaan luokittelemaan. Samalla opetellaan luontoon liittyvien käsitteiden käyttöä ja päätelmien tekemistä sekä pohditaan syy-seuraussuhteita. Lasten luonnontuntemusta hyödynnetään opetuksessa. Lasten kanssa harjoitellaan tiedon hankintaa hakemalla yhdessä tietoa joistakin lapsia kiinnostavista asioista. Opetuksessa luodaan pohjaa kestäväälle elämäntavalle tutustumalla luonnonsuojeluun. Lapsia ohjataan huolehtimaan ympäristöstään ja sen viihtyisyydestä.

Lestijärvellä lisäksi

Esiopetusryhmässä on oma ”tiedekerho”, joka kokoontuu vähintään kerran kuukaudessa. Lapset osallistuvat valtakunnallisiin luontoseurantoihin sekä tekevät yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Teknologisiin ratkaisuihin liittyvät tavoitteet

Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjessa esiintyviä teknologisia ratkaisuja ja niiden ominaisuuksia ja toimivuutta. Opetuksessa tuodaan esille, että teknologia on ihmisen luovan toiminnan aikaansaamaa. Lapset tutustuvat teknologiaan keksimällä, askartelemalla ja rakentamalla itse erilaisia rakenteita ja ratkaisuja eri materiaaleja hyödyntäen. Lapsia kannustetaan kuvailemaan tekemiään ratkaisuja. Opetuksessa voidaan hyödyntää oppimisympäristöjen välineiden lisäksi esimerkiksi lasten omia leikkikaluja ja miettiä niiden toimintaperiaatteita.

4.3.5 Kasvan ja kehityn

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyden hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen.

Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoa turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Liikkumiseen liittyvät tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti ja kokemaan liikunnan iloa. Liikkumisen ja leikkien avulla lasten yhdessä toimimisen taidot kehittyvät. Samalla heidän kehohallintansa vahvistuu sekä heidän taitonsa hahmottaa omaa kehoaan ja sen eri osia suhteessa ympäröivään tilaan, käytettävään aikaan ja voimaan kehittyä. Ohjatun liikkumisen lisäksi

huolehditaan siitä, että lapsilla on mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikkumiseen sekä sisällä että ulkona. Yhteistyössä huoltajien kanssa lapsia rohkaistaan liikkumaan myös vapaa-ajalla erilaisissa tiloissa ja ulkona erilaisissa olosuhteissa.

Esiopetuksessa harjoitellaan monipuolisesti ja säännöllisesti arkeen liittyviä motorisia perustaitoja eri ympäristöissä. Näitä ovat tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot. Tasapainoa harjoitellaan pysähtymistä ja harhauttamista sisältävien leikkien avulla tai taitoradalla leikitellen. Liikkumistaitoja edistetään kierimistä, kiipeämistä, juoksua ja hyppelyä sisältävillä harjoituksilla. Välineenkäsittelytaitoja harjoitellaan työntämällä ja vetämällä sekä käyttämällä monipuolisesti eri välineitä ja palloja. Lisäksi lapsia innostetaan harjaannuttamaan hienomotorisia taitojaan sorminäppäryyttä ja tarkkuutta kehittävien pelien ja leikkien avulla. Tavoitteena on, että toiminta antaa kaikille lapsille mahdollisuuksia osallistumiseen ja onnistumiseen sekä tukee lasten hyvinvointia ja toimintakykyä.

Lestijärvellä lisäksi

Esiopetuksessa noudatetaan suomalaisia alle kouluikäisten liikunnan suosituksia sekä toteutetaan hyvinvointia ja liikuntamyönteistä toimintakulttuuria. Liikunnan tarjoamia onnistumisen kokemuksia tarvitaan myönteisen minäkuvan rakennusaineiksi. Liikuntakasvatus tukee myös tunnetaitoja ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Fyysinen aktiivisuus ja liikkuminen parantavat kognitiivisia toimintoja ja edistävät mm. lasten koulumenestystä. Esiopetus osallistuu Valon Varpaat vauhtiin - tapahtumaan. Esioppilaille järjestetään uimakoulu esiopetusvuoden aikana. Liikkumiseen hyödynnetään lähiympäristöä.

Ruokailuun ja kuluttamiseen liittyvät yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa ruokailutilanteita käytetään päivittäisen terveyttä edistävän syömis- ja ruokaan liittyvän osaamisen oppimisympäristönä. Ruokailutilanteista luodaan lasten kanssa mahdollisimman viihtyisiä ja lapsia ohjataan hyvin tapoihin. Suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin lisäksi opetuksessa tutustutaan johonkin muuhun ruoka- ja tapakulttuuriin kotien asiantuntemusta hyödyntäen.

Lasten kanssa tarkastellaan lapsiin kohdistuvaa mainontaa sekä pohditaan kohtuullisen kuluttamisen merkitystä. Esimerkiksi lasten leikeissä ja piirroksissa ilmenevät tulkinnat kulutuksesta ja mainonnasta voivat toimia esiopetuksen kuluttajakasvatuksen pohjana.

Lestijärvellä lisäksi

Esiopetuksessa lapset toimivat kukin vuorollaan ruoka-apulaisina. Lapset leipovat ja valmistavat pieniä välipaloja. Ruokajätteet kompostoidaan.

Hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät yleiset tavoitteet

Lapsia ohjataan ymmärtämään liikunnan, levon ja ihmissuhteiden merkitystä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten kanssa pohditaan terveyttä ja sairauksia ja niiden syitä ja ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan fyysiseen terveyteensä ja mielen hyvinvointiin. Hyvistä ihmissuhteista ja niiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille keskustellaan. Kaveruutta ja toisten huomioon ottamista sekä tunteiden tunnistamista ja hallintaa harjoitellaan arjen tilanteissa. Lasten kanssa havainnoidaan nukkumisen ja liikkumisen määrää sekä mietitään niiden yhteyttä päivittäiseen virkeyteen ja hyvään oloon. Opetuksessa haetaan tietoa hygieniasta ja harjoitellaan siihen liittyviä perustaitoja osana esiopetuksen arkea.

Lestijärvellä lisäksi

Sosiaalisten taitojen harjoitteluun kiinnitetään huomiota. Apuna voidaan käyttää esim. Kadonnut avain - tai Askeleittain -materiaalia.

Turvallisuuteen liittyvät yleiset tavoitteet

Lapset saavat esiopetuksessa tietoa oikeudestaan turvalliseen elämään, arvostavaan kohteluun ja koskemattomuuteen. Lasten kanssa havainnoidaan ja pohditaan arjen toimintaympäristöihin ja

esiopetuksen oppimisympäristöihin liittyviä yleisimpiä fyysisiä ja psyykkisiä vaaratilanteita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hankkia apua sekä toimia turvallisesti tavallisimmissa arjen tilanteissa. Lapsia rohkaistaan hakemaan aikuisen apua esiopetuksen ongelmatilanteissa ja kiusaamista kohdatessaan sekä kertomaan huolistaan. Opetuksessa harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumisen sääntöjä sekä turvallista toimintaa tieto- ja viestintäteknologisissa ympäristöissä ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Lestijärvellä lisäksi

Esiopetuksessa noudatetaan Lestin koulun turvallisuussuunnitelmaa.

4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 29) lukee seuraavaa: ” *Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.*”

Erilaiset kieli- ja kulttuuritaustat esiopetuksessa

Eri kulttuurien huomioiminen lapsiryhmässä edesauttaa lasten identiteetin rakentumista. Tasa-arvoisen kasvatuksen periaatteet huomioivat jokaisen lapsen yksilönä ja itsenäisenä erityisenä. Eri kieli- ja kulttuuritaustat pystytään huomioimaan tekemällä tiivistä yhteistyötä lapsen huoltajien kanssa. Kasvatuskeskusteluissa voidaan tarkentaa kotien ja esiopetuksen yhteiset tavoitteet.

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Esiopetusikäiset lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki.

Esiopetuksessa lapsen tuen tarpeisiin vastataan yksilöllisesti pedagogisilla ratkaisuilla mahdollisimman pitkään hänen omassa esiopetusympäristössään.

Jokaisella lapsella on omat oppimisstrategiansa, jotka huomioidaan toiminnallisessa esiopetuksessa – lapsi oppii kaikkien aistien avulla.

Tuen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan käytössä olevat resurssit ja hyödynnetään henkilökunnan osaaminen. Osaamista lisätään täydennyskoulutuksella.

Lapsen oppimissuunnitelmassa tarkennetaan kunkin lapsen tuen tarvetta: mitä tuetaan, millä keinoin tuetaan, kuka toteuttaa.

Lapsen kannalta on tärkeää, että jo ennen esiopetusta toteutetut käytänteet tulevat esiopetuksen opettajan tietoon. Tähän tarpeeseen vastataan lapsen viimeisen varhaiskasvatussuunnitelman kopion siirtämisellä esiopetukseen. Asiasta kerrotaan huoltajille.

Yleisen, tehostetun ja erityisen tuen ”portaat”

YLEINEN TUKI	TEHOSTETTU TUKI (yleisen tuen lisäksi)	ERITYINEN TUKI (yleisen ja tehostetun tuen lisäksi)
<ul style="list-style-type: none"> • lapsen varhaiskasvatussuunnitelma • esiopetuksen oppimissuunnitelma yleisen tuen aikana mahdollisesti lausunto 	<ul style="list-style-type: none"> • pedagoginen arvio • esiopetuksen oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana • pedagoginen selvitys 	<ul style="list-style-type: none"> • asiantuntijan lausunto tarvittaessa - erityisen tuen päätös - HOJKS
TUEN TOTEUTUS	TUEN TOTEUTUS	TUEN TOTEUTUS
<ul style="list-style-type: none"> • jokainen lapsi on yleisen tuen piirissä • yhteistyö lapsen huoltajien kanssa • suunnitelmallisuus ja selkeä struktuuri • viikko- ja päiväjärjestys • oppimisympäristö - psyykkinen (ilmapiiri) - fyysinen (tilat ja välineet) - sosiaalinen (vuorovaikutus) • menetelmät • pienryhmätoiminta • toiminnan kuvittaminen: oppimisympäristö, päivittäistoiminnot, päiväjärjestys, leikin valinta • tukiviittomia tarpeen mukaan • yksikön struktuuri <ul style="list-style-type: none"> - työvuorot -viikkopalaverit - tiimipalaverit ja -sopimukset - viikkosuunnitelmat - ryhmän varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma • monialainen yhteistyö <ul style="list-style-type: none"> -erityisopettaja -kuraattori -terveydenhoitaja • vertaistuki 	<ul style="list-style-type: none"> • erityisopettajan suositus tai muun asiantuntijan lausunto • huoltajien kanssa keskusteltu tehostetun tuen aloittamisesta • koulunkäyntiavustajan tuki tarvittaessa • suunnitelmallinen yksilöllinen ohjaus ja opetus • kuvakommunikaatio yksilötasolla eri menetelmiä käyttäen <ul style="list-style-type: none"> - kommunikaatiokansio - kuvitettu reissuvihko - henkilökohtainen kuvastruktuuri • tukiviittomat 	<ul style="list-style-type: none"> • huoltajien kanssa sovittu erityisen tuen aloittaminen • erityispedagoginen osaaminen, menetelmät ja välineet • henkilökohtainen tai ryhmäavustaja • säännöllinen yksilöohjaus ja -opetus

5.2 Yhteistyö huoltajan kanssa tuen aikana

Esiopettaja keskustelelee huoltajien kanssa vähintään syksyllä ja keväällä. Keskustelun aikana kirjataan lapsen oppimissuunnitelma. Syksyllä mietitään tavoitteita esiopetusvuodelle ja keväällä arvioidaan tavoitteiden toteutumista. Tavoitteiden lisäksi suunnitelmasta tulee käydä ilmi, millä

menetelmillä lapsen oppimista tuetaan. Havainnointiosuuden on tarkoitus kartoittaa lapsen kehitystasoa ja vahvuuksia, ei asettaa tavoitteita esimerkiksi matemaattisille taidoille tai taitotasolle. Kartoituksen pohjalta opettaja suunnittelee opetuksen lapsen tarpeita vastaavaksi.

Oppimissuunnitelmassa perusajatuksena on yhdessä huoltajien kanssa miettiä, miten lapsen oppimista tuetaan hänellä olevien vahvuuksien avulla. Mikäli lapsen kehitystasoa ja osaamista arvioidessa todetaan hänen tarvitsevan paljon tukea usealla eri osa-alueella, opettaja keskustelee huoltajien kanssa sekä konsultoi koulun erityisopettajaa ja laatii pedagogisen arvion. Tarvittaessa hän konsultoi oppilashuollon henkilöstöä (terveydenhoitaja, psykologi tai kuraattori). Huoltajat tai lapsi eivät voi kieltäytyä kasvun ja tuen vastaanottamisesta, eikä heidän suostumustaan tarvita tuen tarpeen arviointiin ja tuen suunnitteluun.

5.3 Yleinen tuki

Jokainen lapsi on yleisen tuen piirissä. Esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti (2014, 34):” *Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen.*” Koska kaikki lapset tarvitsevat kasvaakseen ja kehittyäkseen tukea, korostuu lapsen ja opettajan vuorovaikutuksessa jatkuva havainnointi, reflektointi ja eri menetelmien rikas käyttäminen lapsen tarpeet huomioiden. Näiden lisäksi opetusjärjestelyiden toteuttamisella, välineiden valinnalla ja oppimisympäristön rakentamisella tuetaan lapsen oppimista.

Jos yleinen tuki ei esikoulun aikana riitä, esikoulun opettaja tekee yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa pedagogisen arvion. Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisesti. Rehtori tekee päätöksen tehostettuun tukeen siirtämisestä.

5.4 Tehostettu tuki

Tehostettu tuki perustuu pedagogiseen arviointiin. Perusteiden mukaan pedagogisessa arvioissa kuvataan seuraavat asiat:

-lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilanne esiopetuksen henkilöstön, huoltajien ja lapsen näkökulmasta

-lapsen saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksesta

-lapsen kiinnostuksen kohteet, kasvuun ja oppimiseen liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet ja erityistarpeet

-arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä lasta voidaan tukea

-arvio tehostetun tuen tarpeesta

(Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 34)

Moniammatillinen yhteistyö oppilashuollon henkilöstön kanssa (pedagogisen arvion käsittely) edeltää lapsen siirtämistä yleisestä tehostettuun tukeen sekä tehostetusta takaisin yleiseen tukeen. Yhteistyössä mietitään, miten tehostettu tuki järjestetään. Tehostettua tukea saavan lapsen oppimissuunnitelmaa arvioidaan jatkuvasti. Väliarviointi huoltajien ja lapsen kanssa käydään ennen helmikuun puoliväliä. Tällöin tarkastellaan, tarvitseeko lapsi yhä tehostettua tukea vai voidaanko hänet siirtää takaisin yleisen tuen piiriin. Mikäli lapsen arvioidaan tarvitsevan koulun aloitusvaiheessa erityistä tukea, opettaja laatii pedagogisen selvityksen, joka toimitetaan koulun erityisopettajalle. Näin varmistetaan lapsen tuen jatkuminen perusopetuksen alkaessa.

5.5 Erityinen tuki

” Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten” (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 36).

Erityisen tuen piiriin kuuluvat pääasiassa lapset, joilla on erityisen tuen päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta. Lapsi voidaan vammaan, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka vastaavan erityisen syyn vuoksi siirtää erityiseen tukeen ilman edeltävää tehostetun tuen antamista tai pedagogista selvitystä psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella.

”Koska tehostetun tuen vaikutuksia ei voida yleensä todeta lyhyessä ajassa, erityisen tuen päätöksen tekeminen esiopetuksen aikana tehostettua tukea saavalle lapselle on harvoin tarpeen” (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 34). Pidennetyssä oppivelvollisuudessa olevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua viisivuotiaana vapaaehtoiseen esiopetusvuoteen vuotta ennen heidän oppivelvollisuutensa alkamista.

Integroidussa esiopetuksessa olevien lasten erityisopetus toteutuu päivittäin ryhmän esiopetussuunnitelman mukaan. Lisäksi noudatetaan lapselle laadittua henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa (HOJKS). Tämä suunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien ja lasta hoitavien tahojen kanssa. Koulun erityisopettaja tai lapsen huoltajat kutsuvat tilaisuuden koolle, erityisopettaja vastaa suunnitelman kirjaamisesta.

Erityisopetus voi toteutua esimerkiksi samanaikaisopetuksena, pienryhmä- ja/tai yksilöopetuksena.

Esiopettaja tekee keväällä pedagogisen selvityksen myös niille lapsille, joilla on päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta. Pedagogista selvitystä varten opettaja tekee kirjallisen selvityksen lapsen oppimisen etenemisestä. Lisäksi tarvitaan oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä laadittu kirjallinen selvitys lapsen saamasta tehostetusta tuesta sekä lapsen kokonaistilanteesta. Näiden perusteella koulun rehtori tekee päätöksen erityisestä tuesta perusopetuksessa.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

-lapsen oppimisen eteneminen

-lapsen kasvun ja oppimisen kokonaistilannetta esiopetuksen henkilöstön, huoltajan ja lapsen näkökulmista

-lapsen saama tehostettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista

-lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet

-arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla järjestelyillä lasta voidaan tukea

-arvio erityisen tuen tarpeesta

Mikäli ei ole kyse pidennetystä oppivelvollisuudesta, erityisen tuen päätöksen tekee rehtori esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti erityisopettajan esityksen perusteella. Erityisopettaja on laatinut selvityksen (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 37) ja keskustellut asiasta huoltajien kanssa. Huoltajien kannanotto kirjataan selvitykseen. Lapsi on osallistunut keskusteluun oman kehitystasonsa mukaisesti.

Edellä mainittuja tilanteita ovat esim. vakava sairaus, tapaturma tai muu syy, joka edellyttää erityistä tukea, eikä lapselle ole tehty päätöstä pidennetystä oppivelvollisuudesta.

Erityisen tuen päätös tarkistetaan tarvittaessa. Mikäli lapsen tilanne on oleellisesti muuttunut siten, etteivät erityisen tuen edellytykset täyty, erityisopettaja tekee pedagogisen selvityksen, ja lapsi siirretään tehostettuun tukeen.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) perustuu pedagogisessa selvityksessä todettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. Sen laatimisessa voidaan hyödyntää tehostetun tuen aikana tehtyä oppimissuunnitelmaa tai muita suunnitelmia.

Pidennetty oppivelvollisuus

Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta ja tästä syystä toteutettavasta erityisestä tuesta tekee perusopetuksen rehtori. Lapsen saama erityinen tuki edellyttää tiivistä yhteistyötä huoltajien ja lasta hoitavien tahojen kanssa. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan lapsen esiopetuksen eri vaihtoehdot on kuvattu esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 40).

5.6 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla (yleinen, tehostettu, erityinen) tuen tasoilla. Se voi toteutua esimerkiksi samanaikaisopetuksena, pienryhmä- ja/tai yksilöopetuksena. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan lapsille, joilla on esimerkiksi kielellisiin, matemaattisiin tai motorisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, vaikeuksia oman toiminnan ohjauksessa, tarkkavaisuudessa tai vuorovaikutustaidoissa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä ja ehkäistä kehityksen ja oppimisen vaikeuksia. Osa-aikaisen erityisopetuksen suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa tehdään tiivistä yhteistyötä opettajien sekä lapsen ja huoltajien kanssa.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja erityiset apuvälineet

”Lapsella on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut, muut opetuspalvelut ja erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla” (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 41).

Esiopetuksen osalta tulkitsemis- ja avustamispalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä tekee perusopetuksen rehtori konsultoituaan tarvittavia tahoja.

6. Oppilashuolto

”Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Oppilashuollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetusyhteisössä. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuollona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.” (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 44).

Oppilashuollosta kerrotaan esioppilaiden huoltajille ennen esiopetuksen alkua järjestettävässä vanhempainillassa.

Lestijärvellä esiopetuksessa noudatetaan Lestin koulun oppilashuollon suunnitelmaa.

7. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteeseen perustuva esiopetus

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteeseen perustuva esiopetus ei toteuteta Lestijärven kunnan esiopetuksessa